

Raimo Mäkelä
STI 15.3 2006

Seurakunta / kirkko

1. Sanat

- Heparankielinen Vanha testamentti: *kaahaal* 'seurakunnan kokoontuminen' \diamond Jumalan valitsema kansa Israel kantaisä Abrahamin jälkeläisenä.
- Kreikankielinen Uusi testamentti: *ekklesia* (latinalainen kirjoitusmuoto *ecclesia*) 'uloskutsuttujen joukko'.
- Suomen *kirkko* < *kyyriakos* (kreikkaa) 'Herralle (*Kyyrios*) kuuluva, Herraa koskeva, Herran oma' (*kyyriakee heemera* 'Herran päivä' = sunnuntai): 1. (Jumalan koko) seurakunta, 2. kirkkokunta, tunnustuskunta (esim. evankelis-luterilainen, roomalaiskatolinen, reformoitu, helluntaikirkko), 3. konkreettinen kansankirkko, valtiokirkko, vapaakirkko tms., 4. kirkkorakennus, jossa kirkko/seurakunta kokoontuu.

2. Uuden testamentin sanomaa seurakunnasta

- **Seurakunta:** Jeesuksella sana esiintyy vain kahdesti: Matt. 16:18–19: **Sinä olet Pietari, ja tälle kalliolle minä rakennan kirkkoni** (*ekklesia* 'seurakunta'). **Sitä eivät tuonelan portit voita. Minä olen antava sinulle taivasten valtakunnan avaimet. Minkä sinä sidot maan päällä, se on sidottu taivaissa, ja minkä sinä vapautat maan päällä, se on myös taivaissa vapautettu.** Matt. 18:17: **Ellei hän kuuntele heitäkään, ilmoita seurakunnalle. Ja jos hän ei tottele seurakuntaakaan, suhtaudu häneen kuin pakanaan tai publikaaniin.**
- **Perhe, koti, rakennus, huone, temppeli** (*oikos*): Ef. 2:19: **Te ette siis enää ole vieraita ja muukalaisia, vaan kuulutte Jumalan perheeseen.** Hepr. 11:1–7: **Te, jotka olette saaneet taivaasta kutsun, kiinnittäkää katseenne Jeesukseen, joka on tunnustuksemme apostoli ja ylipappi. Hän on herransa luottamuksen arvoinen, niin kuin Mooses oli "kaikissa hänen huoneensa asioissa", mutta hänet on katsottu suuremman kunnian arvoiseksi, yhtä paljon suuremman kuin rakentajan kunnia on rakennuksen kunniaa suurempi. Jokainen talo on jonkun rakentama, mutta Jumala on rakentanut kaiken. Mooses oli kyllä uskottu "kaikissa hänen huoneensa asioissa", mutta silti vain palvelija, elävä todiste siitä, mitä Jumala oli myöhemmin puhuva. Kristus sen sijaan on Poika, jonka haltuun on uskottu Jumalan koko rakennus. Tämä rakennus olemme me, kunhan loppuun saakka säilytämme rohkeutemme ja luottavaisin ja iloisin mielin tuomme julki toivomme.** Hepr. 10:21: **Meillä on suuri ylipappi, jonka haltuun on uskottu Jumalan koko huone.** 1. Piet. 2:5: **Rakentukaa itsekin elävinä kiviä hengelliseksi rakennukseksi, pyhäksi papistoksi, toimittaaksenne hengellisiä uhreja, jotka ovat Jumalalle otollisia Jeesuksen Kristuksen tähden.** 1. Piet. 4:17: **On tullut tuomion aika, ja tuomio alkaa Jumalan huoneesta.**
- **Kansa, Israel:** Ef. 2:12,19: **Siihen aikaan te elitte ilman Kristusta, Israelin kansan ulkopuolella ja osattomina liitoista ja niiden lupauksista. -- Te ette siis enää ole vieraita ja muukalaisia, vaan kuulutte samaan kansaan kuin pyhät.** Fil. 3:2–3: **Varokaa noita koiria, noita kelvottomia työntekijöitä, noita pilalle leikattuja!**

Todellisia ympärileikattuja olemme me, jotka palvelemme Jumalaa Hengen ohjaamina, ylpeilemme Kristuksesta Jeesuksesta emmekä luota mihinkään omaamme. Gal. 6:16: Tulkoon rauha ja laupeus niiden osaksi, jotka vaeltavat tämän ohjeen mukaan, koko Jumalan Israelin osaksi! Matt. 19:28: Kun Ihmisen Poika uuden maailman syntyessä istuutuu kirkkautensa valtaistuimelle, silloin tekin, jotka olette seuranneet minua, saatte istua kahdellatoista valtaistuimella ja hallita Israelin kahtatoista heimoa. Ilm. 7:4: Minä kuulin myös sinetillä merkittävien määrän. Sinetin sai sataneljäkymmentäneljätuhatta, ja heitä oli kaikista Israelin heimoista. Ilm. 21:12–14: Sitä ympäröi suuri ja korkea muuri, jossa oli kaksitoista porttia, ja niitä vartioi kaksitoista enkeliä. Portteihin oli hakattu Israelin kahdentoista heimon nimet. Idän puolella oli kolme porttia, pohjoisessa kolme, etelässä kolme ja lännessä kolme porttia. Kaupungin muurissa oli kaksitoista peruskiveä, ja niissä oli kaksitoista nimeä, Karitsan kahdentoista apostolin nimet.

- Ruumis Pään jatkona: Room. 12:4–5 (1. Kor. 10:17; 12:12,14, 27): Niin kuin meillä jokaisella on yksi ruumis ja siinä monta jäsentä, joilla on eri tehtävänsä, samoin me kaikki olemme Kristuksessa yksi ruumis mutta olemme kukin toistemme jäseniä. Ef. 1:23: Seurakunta on Kristuksen ruumis ja hänen täyteytensä, hänen, joka kaiken kaikessa täyttää. Kol. 1:18: Jumalan Poika on myös ruumiin pää, ja ruumis on seurakunta. Hän on alku. Hän nousi esikoisena kuolleista, jotta hän olisi kaikessa ensimmäinen. Jumala näki hyväksi antaa kaiken täyteen asua hänessä sekä hänen välityksellään tehdä sovinnon ja hänen ristinsä verellä vahvistaa rauhan kaiken kanssa, mitä on maan päällä ja taivaissa.
- Viiniköynnöksen runko ja oksat: Joh. 15:5: Minä olen viinipuu, te olette oksat.
- Totuuden pylväs ja perustus: 1. Tim. 3:15: Saat tästä tietää, miten on käyttäydyttävä Jumalan temppelissä (*oikos* 'koti, perhe'), elävän Jumalan seurakunnassa, joka on totuuden pylväs ja perustus.

3. Nikean uskontunnustus, Augsburgin tunnustus, Luther

- Nikean uskontunnustus: Minä uskon yhden, pyhän, yhteisen ja apostolisen seurakunnan.
- Augsburgin tunnustus 7: Yksi, pyhä kirkko/seurakunta on pysyvä ikuisesti. Kirkko/seurakunta on pyhien ja todella uskovien yhteisö, jossa evankeliumi puhtaasti opetetaan ja sakramentit oikein (= sen mukaisesti) toimitetaan. (*Ecclesia est congregatio sanctorum et vere credentium, in qua pure docetur et sacramenta recte administrantur.*)
- Luther:
 - Seurakunta on kätkössä, ja pyhät ovat piilossa. (*Abscondita est ecclesia, latent sancti.*)
 - Herran huone on siellä, missä hän asuu, ja hän asuu siellä, missä on hänen sanansa, olipa se sitten kedolla, kirkossa tai merellä. Päinvastoin sanoen, missä hänen sanaansa ei ole, siellä ei ole hänen huonettaankaan, vaan siellä asuu Paholainen, olkoonpa se vaikka kaikkien piispojen siunaama kullattu kirkko. Mutta missä hänen huoneensa on, siellä on varmasti pelkkää siunausta, armoa ja elämää. -- Mihin Jumala lähettää sanansa ylistämään hänen nimeään ja työtään -- sinne hän varmasti itekin tulee perässä levittäen pelkkää siunausta ja kaikkea armoa --. Mutta minne Paholainen lähettää sanansa ja missä se otetaan vastaan, sinne hän tulee perässä tuoden mukanaan kirousta ja ikuista

kadotusta, vaikkei maailma tätä uskokaan, vaan pitää ja ylistää kirousta siunauksena, Paholaista Jumalana ja valhetta totuutena. (Kirjoituksessa *Ihana Confitemini*: Psalmin 118 selitys, kirjoitettu Coburgin linnassa Augsburgin valtiopäivien aikana 1530, suom. *Valitut teokset III*, 1959, s. 542.)

4. Seurakunnan perusta: Jeesus Kristus, Sana ja sakramentit

1. Kor. 3:11: Perustus on jo laskettu, ja se on Jeesus Kristus. Muuta perustusta ei kukaan voi laskea. 1. Piet. 2:4–9: Tulkaa hänen luokseen, elävän kiven luo, jonka ihmiset ovat hylänneet mutta joka on Jumalan valitsema ja hänen silmissään kallisarvoinen. Ja rakentukaa itsekin elävinä kivinä hengelliseksi rakennukseksi, pyhäksi papistoksi, toimittaaksenne hengellisiä uhreja, jotka ovat Jumalalle otollisia Jeesuksen Kristuksen tähden. Sanotaanhan Raamatussa [Jes. 28:16]: – Katso, minä lasken Siioniin kulmakiven, valitun kiven, jonka arvo on suuri. Joka häneen uskoo, ei joudu häpeään. Te, jotka uskotte, saatte siis osaksenne tämän arvon ja kunnian, mutta niille, jotka eivät usko, "kivistä, jonka rakentajat hylkäsivät, on tullut kulmakiivi, kompastuskivi ja kallio johon langetaan". Koska he eivät tottele sanaa, he kompastuvat, ja se heidän osakseen on määrättykin. Mutta te olette valittu suku, kuninkaallinen papisto, pyhä heimo, Jumalan oma kansa, määrätty julistamaan hänen suuria tekojaan, joka teidät on pimeydestä kutsunut ihmeelliseen valoonsa.

- Jumalan sana, evankeliumi, on ennen seurakuntaa ja luo sen (profeetat: ”Herran sana tuli minulle”), seurakunta ei luo evankeliumia.
- Seurakunnan perustus on sen ulkopuolella.
- Seurakunta on olemassa ja elää evankeliumista, ei ilman sitä.
- Seurakunta ulottuu ikuisuuteen.
- Sana ja sakramentit ovat kirkon konstituentit eli perustavat tekijät, jotka luovat sen.
- Sanassa on Herra itse läsnä.
- Kirkon tunnustus on Jumalan sanan tulkitsemisen periaate.

5. Seurakunnan olemus: yhteisö

- Seurakunta koostuu ihmisistä ja on siten selvärajainen.
- Seurakunta koostuu uskovista ja siten pyhistä ihmisistä, ei keistä ja millaisista ihmisistä tahansa eikä kaikista ihmisistä.
- Pyhien pyhyys ei ole heidän omaansa vaan heille armosta lahjaksi annettua Kristuksen vierasta pyhyyttä eli vanhurskautta. Pyhät eivät ole vain pyhiä vaan myös syntisiä.
- Pyhät ovat saaneet / saavat pyhyytensä kasteen ja uskon välityksellä:
 - Kaste ja usko eivät ole sama asia, vaan niiden välillä on ero (distinktio).
 - Kastetta ja uskoa ei voi irrottaa toisistaan (separaatio).
 - Kaste on uskon (saamisen) (yksi) väline ja luo uskoa.
 - Usko perustuu kasteeseen välineellisessä mielessä, mutta sekä kaste että usko perustuvat perusvälineeseen eli Jumalan sanaan ja siten Jeesukseen Kristukseen.
 - Kaste kutsuu uskoon.
 - Ilman uskoa kaste ei pelasta vaan paaduttaa, tuo tuomion ja kadottaa niin kuin myös Jumalan sana ja ehtoollinen.

- Kaste on näkyvä, usko on näkymätön.
- Seurakunta on samanaikaisesti näkyvä ja näkymätön, ruumiillinen ja henkinen/hengellinen. Sen ehdottomia rajoja on mahdotonta vetää näkyvällä tavalla
- Seurakunta/kirkko ei ole evankeliumi.
- Seurakunta/kirkko ei ole sakramentti.

6. Seurakunnan ominaisuudet: ykseys, pyhyys, yhteisyys, apostolisuus

- **Ykseys:** Kristuksen ykseys, evankeliumin ykseys, sakramenttien ykseys, yksi ainoa alku: kolmiyhteinen Jumala, yksi Vapahtaja (1. Tim. 2:5–6), yksi Sijainen (Joh. 11:50–52; 2. Kor. 5:14–21), yksi ruumis – monta jäsentä (Room. 12:5; 1. Kor. 10:17; 1. Piet. 2:5–6). Ef. 2:19–22: Te ette siis enää ole vieraita ja muukalaisia, vaan kuulutte Jumalan perheeseen, samaan kansaan kuin pyhät. Te olette kiviä siinä rakennuksessa, jonka perustuksena ovat apostolit ja profeetat ja jonka kulmakivenä on itse Kristus Jeesus. Hän liittää koko rakennuksen yhteen niin että se kasvaa Herran pyhäksi temppeliksi, ja hän liittää teidätkin Hengellään rakennuskivinä Jumalan asumukseen. Ef. 4:3–6: Pyrkikää rauhan sitein säilyttämään Hengen luoma ykseys. On vain yksi ruumis ja yksi Henki, niin kuin myös se toivo, johon teidät on kutsuttu, on yksi. Yksi on Herra, yksi usko, yksi kaste! Yksi on Jumala, kaikkien Isä! Hän hallitsee kaikkea, vaikuttaa kaikessa ja on kaikessa. Augsburgin tunnustus 7: Kirkon todelliseen ykseyteen riittää yksimielisyys evankeliumin opista ja sakramenttien toimittamisesta. Sen sijaan ei ole välttämätöntä, että perityt inhimilliset traditiot, jumalanpalvelusmenot tai seremoniat, jotka ovat ihmisten säätämiä, ovat kaikkialla samanlaiset. Seurakunnan ykseys ei ole persoonallisuuksien, muotojen eikä tapojen ykseyttä, ei yhteiskunnallista eikä kansallista yhdenmukaisuutta, ei rodun ykseyttä, ei kirkkokuntien näkyvää, ulkoista ykseyttä.
- **Pyhyys:** Kristuksen pyhyys: Ef. 2:21: Hän liittää koko rakennuksen yhteen niin että se kasvaa Herran pyhäksi temppeliksi. Seurakunta on Kristuksessa pyhitetty. Uskoviille, heidän hyväkseen on luettu Kristuksen sille ja heille vieras vanhurskaus ja pyhyys. 1. Kor. 16:1; Room. 15:25.
- **Yhteisyys** (universaalisuus, katolisuus: Ignatios Antiokialainen, n. 110–115, yksi ns. apostolisista isistä: *kath' holeen geen* 'yli koko maan', *katholikos*): käsittää kaikki aikakaudet ja sukupolvet, koko maailman, kaikki kansat ja kielet, kaikki sosiaaliluokat rajoituksitta ja rajoitta ja on yliajallinen
- **Apostolisuus:** Ef. 2:20: Te olette kiviä siinä rakennuksessa, jonka perustuksena ovat apostolit ja profeetat ja jonka kulmakivenä on itse Kristus Jeesus. Ilm 21:10-14: Enkeli vei minut suurelle ja korkealle vuorelle ja näytti minulle pyhän kaupungin, Jerusalemin, joka laskeutui taivaasta, Jumalan luota. Se loisti Jumalan kirkkautta, se säihkyi kuin kallein jalokivi, kuin kristallinkirkas jaspis. Sitä ympäröi suuri ja korkea muuri, jossa oli kaksitoista porttia, ja niitä vartioi kaksitoista enkeliä. Portteihin oli hakattu Israelin kahdentoista heimon nimet. Idän puolella oli kolme porttia, pohjoisessa kolme, etelässä kolme ja lännessä kolme porttia. Kaupungin muurissa oli kaksitoista peruskiveä, ja niissä oli kaksitoista nimeä, Karitsan kahdentoista apostolin nimet.

7. Seurakunnan tuntomerkit: evankeliumin julistaminen ja sakramenttien toimittaminen

- Tuntomerkit ovat eri asia kuin olemus ja ominaisuudet.
- Tuntomerkit ovat näkyviä.
- Olemus ja ominaisuudet eivät ole näkyviä, vaan ne uskotaan.
- Nämä toiminnot (= funktiot) eivät ole seurakunnan olemus.
- Seurakunta tunnustetaan ja löydetään niiden avulla. Evankeliumin on oltava puhdasta ja sakramenttien oikeita.
- Tuntomerkit ovat välttämättömiä mutta riittäviä.

Seurakunnan tuntomerkit Lutherin mukaan

1. Jumalan pyhä sana
2. Pyhä kasteen sakramentti
3. Pyhä alttarin sakramentti
4. Julkinen avainten valta
5. Virat edellisten neljän asian toimittamiseen
6. Rukous, Jumalan julkinen kiittäminen ja ylistäminen
7. Pyhän ristin pyhyys = kärsiminen Kristuksen tähden

Lisäksi ovat tuntomerkkejä mutta eivät yhtä varmoja

8. Pyhän Hengen tuottama pyhyys Mooseksen lain toisen taulun mukaan = Jumalan käskyjen noudattaminen = rakkaus – johon tosin pakanatkin pystyvät ja joskus näyttävät siinä kristittyjä pyhemmiltäkin.
9. Saatana rakensi Jumalan pyhän kirkon viereen kappelin, sitä suuremman.

8. Seurakunnan tehtävä: evankeliumin julistaminen ja sakramenttien toimittaminen

- Seurakunta on ainutlaatuinen: mikään/kukaan muu ei tee sitä, mitä seurakunnan tulee tehdä ja se tekee.
- Evankeliumi on ruumiillistunut (inkarnatorinen) ja perustelee siksi myös diakonian.
- Seurakunnan julistuksessa ja muussa toiminnassa on aina oltava Jumalan sana lakina ja evankeliumina.

9. Seurakunnan/kirkon virka

Ef. 4:7–16: Kukin meistä on saanut oman armolahjansa, sen jonka Kristus on nähnyt hyväksi antaa. Kirjoituksissa sanotaankin: - Hän nousi korkeuteen vangit voittosaaliinaan, hän antoi lahjoja ihmisille. Eikö se, että hän nousi korkeuteen, merkitse, että hän oli laskeutunut alas, aina maan alimpiin paikkoihin? Hän, joka laskeutui alas, nousi myös kaikkia taivaita ylemmäs täyttääkseen kaikkeuden läsnäolollaan. Hän antoi seurakunnalle sekä apostolit että profeetat ja evankeliumin julistajat, sekä paimenet että opettajat, varustaakseen kaikki seurakunnan jäsenet palvelutyöhön, Kristuksen ruumiin

rakentamiseen. Kun me kaikki sitten pääsemme yhteen ja samaan uskoon ja Jumalan Pojan tuntemiseen ja niin saavutamme aikuisuuden, Kristuksen täyteyttä vastaavan kypsyyden, silloin emme enää ole alaikäisiä, jotka ajelehtivat kaikenlaisten opin tuulten heiteltävinä ja ovat kavalien ja petollisten ihmisten pelinappuloita. Silloin me noudatamme totuutta ja rakkautta ja kasvamme kaikin tavoin kiinni Kristukseen, häneen, joka on pää. Hän liittää yhteen koko ruumiin ja pitää sitä koossa kaikkien jänteiden avulla, kunkin jäsenen toimiessa oman tehtävänsä mukaan, ja näin ruumis kasvaa ja rakentuu rakkaudessa.

- Armolahjat ovat henkilöitä ja heidän kykyjään.
- Seurakuntaan on järjestetty tiettyjä toimia sen tehtävien hoitamista varten.
- Kaikki uskovat ovat osallisia yhteisestä pappeudesta.
- Seurakunnassa tulee olla erityisesti isänvirka ja äidinvirka, jotka eivät saa sekoittaa toisiinsa.

10. Konkreettinen kirkko ja kansankirkonsisäinen järjestö

Kirkkoa voi ja tulee tarkastella kolmesta näkökulmasta:

- Kirkon ensimmäinen perusulottuvuus: sanoma
 - Kirkolla on siitä itsestään riippumaton perustansa: Jumalan sana, johon se vastaa tunnustuksellaan.
 - Sanoma on kirkossa ehdotonta, muuttumatonta, pysyvää.
 - Kirkonsisäisen järjestön apu kansankirkolle:
 - Periaatteellinen kirkon perusteiden hyväksyminen ja niihin tunnustautuminen ja sitoutuminen ja niiden vastaisten asioiden torjuminen kirkossa itsessään (kirkon sisäinen kritiikki).
 - Kirkon omien perusteiden pitäminen esillä kokonaisvaltaisesti julistuksessa, opetuksessa, sielunhoidossa ja muussa toiminnassa = sanoma.
- Kirkon toinen perusulottuvuus: yhteisö
 - Seurakunta on uskovien yhteisö, jossa evankeliumi oikein opetetaan ja sakramentit sen mukaisesti jaetaan.
 - Kirkko koostuu (näkyvistä) uskovista syntisistä ihmisistä, joiden perustana on kirkon (näkymätön) perusta.
 - Yhteisö on suhteellista, epätäydellistä ja muutoksille altista.
 - Kirkonsisäisen järjestön apu kansankirkolle:
 - Järjestö on kirkossa vain osa-alue sekä henkilöiden että toimintojen osalta, ei siis koko kirkko eikä kirkko kirkossa.
 - Järjestö ei ole itsetarkoitus vaan palveluelin syvässä mielessä mutta samalla itsenäinen.
 - Suorittaa Sanan jakamista.
 - Kutsuu uusia ihmisiä uskoon.
 - Synnyttää Jumalan armosta uskovia, jotka ovat samanaikaisesti syntisiä ja vanhurskaita, käyttäytymisessään hyviä ihmisiä ja uhrautumaan valmiita.
 - Hoitaa uskovia.
 - Tuottaa vastuunkantajia Jumalan valtakuntaan yleensä ja myös konkreettiseen kirkkoon.
- Kirkon kolmas ulottuvuus: toiminta
 - Perustasta = sanomasta käsin kirkko yhteisönä toimii niiden edellyttämällä tavalla alati muuttuvassa ympäristössä.

- Kirkonsisäisen järjestön apu kansankirkolle:
 - Kirkon keskeisten toimintojen kehityksessä toimiminen (jumalanpalvelus, yleiset julistus- ja opetustilaisuudet).
 - Sellaisten toimintojen suorittaminen, jotka muuten jäävät sivuun (raamatunopetus, evankelioiminen, maallikoiden ja työntekijöiden koulutus, maallikoiden toiminta).

Seurakunnan olemus, ominaisuudet, tuntomerkit, tehtävä ja perustus kuuluvat yhteen, eikä niitä saa irrottaa toisistaan (separaatio). Ne ovat kuitenkin eri suureita (distinktio), eikä niitä saa sekoittaa toisiinsa (diffuusio).

Lue lisää:

Raimo Mäkelä: *Kuka on oikea pappi*

Raimo Mäkelä: *Kasteen haudasta ehtoollisen juhlaan*